

Якшиметова А.О., 1 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., профессор, ХАА академигі Ержанова С.К.

ҚАЗАҚСТАНДА ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУДЫ ЖӘНЕ КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУДЫ ЖАҚСARTУ ЖОЛДАРЫ

«Еңбек» нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасының 1-ші жылының орындалуына жасалған талдау арқылы мынадай қорытындылар мен ұсыныстар:

1. Бағдарламаға 572,9 мың адам қатысты, оның 423,8 мың адамы (74 %) жұмыссыздар, өзін-өзі жұмыспен қамтығандар – 149,1 мың адам (26%), ауылдық тұрғындары – 294,4 мың адам (51,4 %) болды; 2017 жылы 449,7 мың адам жұмысқа тұрғызылды, оның 83,5 %-ында немесе 375,6 мың адамда міндетті зейнетақы жарнасы бар; жалпы жұмысқа тұрғызылғандардың 70 %-ы (315,5 мың адам) тұрақты жұмысқа тұрғызылды.

2. Бағдарлама аясындағы қабылданған шаралардың республикадағы еңбек нарығындағы жағдайға оң әсеріне қарамастан назар аударды және сәйкес шаралар қабылдауды қажет ететін бірқатар проблемалық мәселелер бар:

- бағдарламаның бірінші бағытын жүзеге асыру аясында қысқа мерзімді дайындық және кадрларды қайта дайындау бойынша қызмет белгілі бір әсер бергенін атап өтеміз.

Сонымен қатар, кадрларды дайындаудың еңбек нарығы сұранысына көлемі бойынша да, сондай-ақ мамандықтар бойынша да сәйкестік мәселесі шешілмей қалып отыр, білікті жұмыс мамандықтары тапшылығы, өңірлік теңсіздік және т.б. орын алуда;

- қорытындылар бойынша 2017 жылы қысқа мерзімді кәсіби оқуды бітіргендердің 58%-ы жұмысқа тұрғызылды, нәтижесінде алған біліктіліктері жұмыс берушілер сұранысын қанағаттандырмайды немесе қысқа мерзімді кәсіби оқуды аяқтағандар бос жұмыс орындарының бар болуы туралы ақпаратты білмейді.

Дайындалған кадрлардың бос орындардың бар болуы туралы жеткіліксіз ақпараттану проблемасының болуы жағдайында Халықты жұмыспен қамту орталықтары оқуды аяқтаған қатысушыларды жұмыспен қамтуға жеке қоса жүру мәселесін жетілдіру керек.

Бағдарламаның екінші бағыты аясында ЕДБ және МҚҰ-мен кредиттеу/микрокредиттеуге бөлінген қаражатты уақытылы игермеу проблемалық мәселесі бар, бұл іске асыру нәтижелерінің көрсеткіштеріне қол жеткізілмеуді көрініс тапты. Осыған байланысты Бағдарламаға қатысушыларды кредиттеу/микрокредиттеу механизмін әрі қарай жетілдіру қажет.

Бағдарлама шеңберінде құрылған жұмыс орындарының көпшілігі уақытша, көбінде төмен ақылы және сапасыз болып табылады, мемлекеттік жұмыспен қамту орталықтарының қызметі тиімсіз, еңбек нарығы дисбалансты, яғни бос жұмыс орындары бар кезде жұмыссыздық бар.

Бағдарламаның үшінші бағыты шеңберінде жұмысқа орналастыру бойынша бірыңғай цифрлық алаң құру бойынша үшінші міндет шеңберінде Еңбектің электрондық биржасын жұмысқа орналасу бойынша бірегей сандық алаң ретінде құру жоспарланған болатын.

Сондай-ақ, еңбекке қабілетті оралмандар мен қоныс аударушыларды жұмысқа орналастыру бойынша іс шараларды жүзеге асыруды талдау қабылдайтын елді мекендердегі жұмыс күшіне нақты бар сұраныс туралы деректердің бұрмалануына байланысты немесе жеке оралмандар мен қоныс аударушыларда масылдық көңіл-күйдің болуы мүмкін мәселелердің бар екенінің дәлелі.

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасының (БҒДМБ) мақсаты орнықты өсу үшін сапалы білім берудің қолжетімділігін қамтамасыз ету арқылы адами капиталды дамыту болып табылады.

Атқарылмаудың негізгі себептері мыналар: бюджет қаражатын үнемдеу, өнім берушілердің төлемнің негізділігін растайтын құжаттарды бермеуі, сот талқылаулары, білім алушылар контингентінің азаюы, өнім берушілердің қызметтерді сапасыз көрсетуі болып табылады.

Жергілікті бюджеттердің қаражаты есебінен – 157789919 мың теңге бөлінген, оның ішінде 155 483 549 мың теңге (98,5 %) атқарылды, 2 306 370,0 мың теңге атқарылмады. Атқарылмау себебі – бюджет қаражатын үнемдеу, өнім берушінің шарт міндеттемелерін орындамауы, білім алушылар контингентінің азаюы, жоспарланған іс-шаралардың болмауы.

Барлық 8 нысаналы индикаторға қол жеткізілді, оның ішінде 1 индикатор асыра орындалды.

БҒДМБ 50 көрсеткішінен 46-сы бойынша (92 %) – жоспарлы түрде қол жеткізу, 1-еуі бойынша (2 %) – қол жеткізбеу, 3-еуі бойынша (2 %) – ішінара орындау тіркелді.

Әдебиеттер

1. «Қазақстан Республикасын әлеуметтік дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын және Әлеуметтік жаңғыртудың 2016 жылға дейінгі кезеңге арналған жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 24 сәуірдегі № 396 қаулысы

2. «Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасын бекіту және "Үкіметтік бағдарламалардың тізбесін бекіту және Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдерінің күші жойылды деп тану туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 1136 қаулысына өзгеріс пен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы № 919 қаулысы.